

הרמב"ן הק' עם ביאור מעשה השב

נערך מתוך השיעורים בספרה"ק רמב"ן, הנמסרים מדי שבת בשבתו

זוֹאת הַבְּרָכָה

זוֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בָּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹקִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְפָנָיו מוֹתָו:

אִישׁ הָאֱלֹקִים. לְהַגִּיד כִּי בִרְכַתוֹ מִקְוִימַת כִּי אִישׁ הָאֱלֹקִים הִיא וְתַפְלַת יִשְׂרָאֵל לְוֹנוֹ. וְכו'.

מעשה חשב

^א מבואר בדברי רבינו שהברכה שבירך משה, לא היתה ברכה גרידא, אלא חוץ מהברכה שבירכבם, התפלל משה עליהם. כמו שאמר 'כי ברכתו מקויימת וכו', ותפלת ישירים רצונו'. ורבינו לשיטתו בהמשך הכתובים (שם פסוק ו) 'יחי ראובן', ש'יתפלל עליו שלא יגרום הטאוו'. וכן מבאר רבינו הכתוב 'שמע ה' קול יהודה' (שם פסוק ז) 'תפלל עליו בצאתו למלחמה'. העולה לנו מהאימורין, שמה שברכה של צדיק נתקיים, הוא בזכות התפילה. שמתפלל הצדיק על המתברך.

*

וְלֹאֵי אָמַר תְּמִיד וְאוֹרֵיךְ לְאִישׁ חֲסִידֶךָ אֲשֶׁר נָסִיתוֹ בְּמִסְפָּה תְרִיבָהוּ עַל-מִי מְרִיבָהוּ: (פרק לג פסוק ח)

וּלְלוֹי אָמַר. עַל לֹי אָמַר, לָשׁוֹן רָשִׁי (ס"א ר"ל), וְכֵן דַּעַת הַמְּפָרְסֵם. וְהוּא כְּלָשׁוֹן אֲמַר לִי אַחִי הוּא (בראשית ז יג), וַיִּשְׁאַלְנוּ אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם לְאִשְׁתּוֹ (שם כו ז), וְהִרְבֵּה כֵן. וְלִפֵּי דַעַתִּי, כִּי בַעֲבוּר שְׁהִזְכִּיר מִשֶּׁה בִּרְכַתוֹ שֶׁסְּרַוּוֹן וְהוֹדָה, יָחִי לְרֹאוּבֵן, קוֹל יְהוּדָה, וְלֹא יִזְכִּיר שֶׁסְּרַוּוֹן בִּרְכַתוֹ, יִזְכִּיר הַכְּתוּב, וְלֹאֵי אָמַר, לְכַנְיָמוֹן אָמַר, יָגִיד כִּי הַשְּׁבֻטִים לְפָנָיו, וַיִּקְרָא לְלוֹי וַיִּסַּח עֵינָיו עָלָיו וַיֹּאמֶר 'תוּמִיד וְאוֹרֵיךְ'. וְכֵן בְּכָל שְׁבֻט וְשְׁבֻט, פָּנִים בְּפָנִים יִבְרַךְ אֹתָם:

מעשה חשב

^א ביאור הדברים: דהנה בכל השבטים נזכר שמם ב' פעמים, פעם אחת בתחילה לפני הברכה. ופעם שני בתוך הברכה. כגון 'זוֹאת לִיהוּדָה' וגו', שמע ה' קול 'יהודה'. ו'לְיוֹסֵף' אמר וגו', תבואתה לראש 'יוסף'. חוץ מלווי ובנימין שלא נזכר שמם בתוך הברכה, ורק בתחילת הברכה נאמר 'ולווי' אמר וגו'. 'לבנימין' אמר וגו'. וע"ז מבאר רבינו שלכן נאמר אצל לוי ובנימין שמם בתחילה, לומר כי השבטים היו לפניו, ודיבר אליהם פנים אל פנים. משום שאילו לא היה כתוב 'ולווי' אמר, 'לבנימין' אמר, יכול היה להיות שלא היו השבטים לפניו, ולא היה הברכה פנים אל פנים. לכן אמר 'ולווי' אמר, 'לבנימין' אמר, להורות שהשבטים היו לפניו. נמצא שלפירושו רבינו 'ולווי' אמר' היינו כי השבטים היו לפניו, ויקרא ללווי וישם עינו עליו ויאמר לו תומיד ואוריך. ולפיכך אינו צריך לפרש כמו רש"י 'על לוי'.

וזהו כוונת רבינו במש"כ 'זכן בכל שבט ושבט פנים בפנים יברך אותם', דאילו היה נזכר שמם של השבטים רק באמצע הברכה, אינו מוכרח להיות שהיה פנים אל פנים, לכן הוצרך להזכיר שמם של השבטים בתחילה בכל שבט ושבט. לומר שפנים בפנים בירך אותם. [מש"כ שבכל השבטים נאמר גם בתחילה לפני הברכה היינו חוץ משבט ראובן]. עכתו"ד.

והנה אינו מבואר בדברי רבינו טעם הדבר שאצל לוי ובנימין לא נזכר שמם בתוך הברכה. ואפשר לומר טעם הדבר, דהנה בכל השבטים היה הברכה מיוחד לאותו שבט, על שם פעולה מסויימת שעשו. כגון בראובן 'יחי ראובן' ואל ימות, שלא יזכר לו מעשה בלחה. וכן שמע ה' קול יהודה, התפלל על יהודה בצאתו למלחמה, כי הוא יעלה בתחילה. וכן בשאר שבטים. וכיון שהיה ברכה מיוחדת לאותו שבט. על שם איזה פעולה שעשו. לכן נזכר שמם בתוך הברכה. משא"כ אצל לוי ובנימין, אין הברכה משום פעולה מיוחדת שעשו, ואינו מיוחד לאותו שבט, כגון אצל לוי 'ולווי' אמר תמיד ואוריך וגו', שהשאלות של האורים ותומים אינו מיוחד דווקא לבני לוי. שהרי השאלות של האורים והתומים היו לכל ישראל. ואינם בשביל איזה פעולה שעשו שבט לוי.

וכמו"כ אצל בנימין שבירכבם 'זבין כתפיו שכן', שהבית המקדש יהיה בחלקם. אינו בשביל פעולה מיוחדת שעשו שבט בנימין. ולכן אינו ברכה מיוחדת שלהם. ולכן לא נזכר שמם של לוי ובנימין בתוך הברכה.

*

וְלֹאֲשֶׁר אָמַר בְּרוּךְ מִבְּנֵים אֲשֶׁר יְהִי רִצְוֹן אֶחָיו וְטַבֵּל בְּשִׁמּוֹן רְגֵלוֹ: (לג כד)

ברוך מבנים אשר... וכש"י כתב, ראותי בספרי אין לך בכל השבטים שנתברך מבנים כאשר. ואינו יודע כיצד...^א. ואולי היא ממה שכתוב בדברי הימים (א ז) 'כל אלה בני אשר ראשי בית האבות, צדורים גבורי חילים ראשי הנשיאים, והתיחסם בצבא במלחמה מספרם אנשים עשרים וששה אלף', ולא נאמר שם בשאר השבטים כשם הזה?

מעשה חשב

^א רש"י מפרש 'ברוך מבנים אשר', היינו שנתברכו בכמות, שיהיה מבורך בריבוי בנים, ולכן אומר 'ואינו יודע כיצד', שהרי לא מצאנו שהתברך אשר בבנים יותר משאר השבטים.

^ב רבינו מפרש 'ברוך מבנים אשר', היינו שנתברכו באיכות, שהיו גבורים ראשי נשיאים ועוד, ועל זה שפיר מצאנו מקור לזה, כמבואר בכתוב בדברי ימים שמשבח את בני אשר, ולא נאמר בשאר השבטים שבה הזה.